

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Дирекция „Национална служба за защита на природата“

УТВЪРДИЛ:

РОСИЦА КАРАМФИЛОВА-БЛАГОВА

МИНИСТЪР НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

дата: 31/07/2023г.

ДОКЛАД

**ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
НАЦИОНАЛНАТА ПРИОРИТЕТНА РАМКА ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА НАТУРА 2000 ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 г.**

(мониторинг, контрол, допълване и актуализация на НПРД)

Съдържание:

Раздел 1: Информационна част

1. Паспортни данни на доклада: период на отчитане, версия, отговорни лица и др.
2. Информация за НПРД
3. Приоритети и мерки на НПРД
4. **Обща информация:** включва количествени, качествени и графични материали, характеризиращи периода на отчитане по отношение на политиката по Нагура 2000 (законово-нормативна уредба, планова осигуреност, икономически параметри, значими тенденции в европейски и световен мащаб, оказващи влияние върху постигане на целите на НАГУРА 2000 и др.)

Раздел 2: Аналитична част

1. Анализ на данните по индикатори
2. Анализ на степента на физическо (техническо) изпълнение на приоритетите и мерките на НПРД
3. Анализ на финансовото изпълнение на НПРД
4. Анализ на управлението и администрирането на НПРД
5. Анализ на информационното обезпечаване на реализацията на НПРД
6. Анализ на необходимостта от изменения и допълнения на НПРД
7. Изводи, отчетени слабости и грешки, предприети мерки за отстраняване на констатираните слабости и грешки
8. Заключение

Раздел 3: Планиране

- 1. Индикативен годишен план за изпълнение на НПРД**
- 2. Индикативен финансов план за изпълнение на НПРД**
- 3. Предложения за актуализация на НПРД**
- 4. Приложения**

Раздел I: Информационна част

1. Паспортни данни на доклада:

Период на отчитане – 01.01.2022 г. – 31.12.2022 г.

Версия - 1

Отговорни лица/институция – Министерство на околната среда и водите, дирекция „Национална служба за защита на природата“, Национална структура за управление на Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 за периода 2014-2020 г.

2. Информация за НПРД:

Съгласно чл. 8 на Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (т.нар. Директива за местообитанията) ЕС въведе единен стандарт за стратегическо планиране на дейностите по НАТУРА 2000, като задължи държавите-членки да разработят Национална приоритетна рамка за действие по НАТУРА 2000 (НПРД).

Целта на НПРД 2014-2020 г. е да определи по-добре нуждите от финансиране и приоритетите за защитените зони от НАТУРА 2000 на национално и регионално ниво и с това да се улесни интеграцията им в бъдещите програми за финансиране от различните европейските финансови инструменти. Заложеното в програмите финансиране за защитените зони от НАТУРА 2000 трябва да бъде в съответствие с мерките от НПРД и източниците на финансиране за тези мерки, посочени в Рамката.

Нуждите от финансиране в НПРД 2014-2020 г. са определени на база оценка на значимостта на територията по отношение на конкретните видове и типове местообитания, вкл. оценка на важността на всяка една от защитените зони от НАТУРА 2000 за поддържане на местообитанията на конкретните видове или типове природни местообитания. От Приложение 1 на Директивата за местообитанията в България за периода 2014-2020 г. са представени 90 типа природни местообитания (на база данни от 2013 и 2014 г.), обособени в следните основни типове:

- ✓ Крайбрежни и халофитни местообитания – 12 типа;
- ✓ Крайбрежни пясъчни и континентални дюни – 6 типа;

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

- ✓ Сладководни местообитания – 6 типа;
- ✓ Умереноконтинентални ерикоидни храсталаци – 10 типа;
- ✓ Естествени и полустествени тревни формации – 18 типа;
- ✓ Преовлажнени тресавища, калища и мочурища – 4 типа;
- ✓ Скални местообитания и пещери – 7 типа;
- ✓ Гори – 27 типа.

Предмет на опазване в България, съгласно Приложение II на Директивата за местообитанията са 121 вида, от които:

- ✓ 21 вида висши растения и мъхове;
- ✓ 40 вида безгръбначни животни;
- ✓ 24 вида риби;
- ✓ 12 вида земноводни и влечуги;
- ✓ 12 вида бозайници (без прилепи);
- ✓ 12 вида прилепи.

28 природни местообитания от Приложение I и 8 вида от Приложение II на Директивата за местообитанията са приоритетни за опазване.

Предмет на опазване в България по Директивата за птиците (Приложение I) са 120 вида птици и 70 вида мигриращи птици, които не са обхванати от Приложение I. Съгласно категориите на IUCN, 12 вида птици, от видовете, изброени в Приложение I на Директива за птиците, са определени като видове с най-висок статут на застрашеност в България. Те са представени в таблицата по-долу:

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Име на български	Научно име	Име на английски	IUCN категория (EN, VU, CR)
Къдроглав пеликан	<i>Pelecanus crispus</i>	Dalmatian Pelican	VU
Голям креслив орел	<i>Aquila clanga</i>	Greater Spotted Eagle	VU
Кръстат (царски) орел	<i>Aquila heliaca</i>	Eastern Imperial Eagle	VU
Дропла	<i>Otis tarda</i>	Great Bustard	VU
Водно шаварче	<i>Acrocephalus paludicola</i>	Aquatic Warbler	VU
Обикновен буревестник	<i>Puffinus yelkouan</i>	Yelkouan Shearwater	VU
Малка белочела гъска	<i>Anser erythropus</i>	Lesser White-fronted Goose	VU
Тънкоклюн свирец	<i>Numenius tenuirostris</i>	Slender-billed Curlew	CR
Ловен сокол	<i>Falco cherrug</i>	Saker Falcon	EN
Тръноопашата патица	<i>Oxyura leucoccephala</i>	White-headed Duck	EN
Египетски лешояд	<i>Neophron percnopterus</i>	Egyptian Vulture	EN
Червеногуша гъска	<i>Branta ruficollis</i>	Red-breasted Goose	EN

EN- застрашен; VU- уязвим; CR – критично застрашени

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

<p>Територии от значение за Общността (SCIs)</p>	<p>Понастоящем в България са определени 233 защитени зони от НАТУРА 2000 по Директивата за местообитанията, наричани SCI (Sites of Community Importance). 13 SCI защитени зони от НАТУРА 2000 се припокриват със Special Protection Areas (SPA) – защитени зони от НАТУРА 2000 по Директивата за птиците.</p> <p>От 233 зони по Директивата за местообитанията 3 са изцяло с морска акватория (BG0001500 Аладжа банка, BG0001501 Емона, BG0001502 Отманли), а 14 включват в границите си и морска акватория (BG0000154 Езеро Дуранкулак, BG0000621 Езеро Шабла – Езерец, BG0000573 Комплекс Калиакра, BG0000103 Галата, BG0000116 Камчия, BG0000100 Плаж Шкорпиловци, BG0001004 Емине – Иракли, BG0000574 Ахелой - Равда – Несебър, BG0000620 Поморие, BG0000271 Мандра-Пода, BG0000242 Залив Ченгене скеле, BG0000146 Плаж Градина - Златна рибка, BG0001001 Ропотамо, BG0001007 Странджа), с обща площ на акваторията 2476.87 км².</p> <p>Обща площ на SCIs: 36 156.03 км² с акватория.</p> <p>Пълната информация за всички защитени зони е публично достъпна на интернет страницата на Информационната система за защитени зони от екологичната мрежа НАТУРА 2000.</p>
<p>Територии със специален режим на защита, съгласно 92/43/ЕИО (SACs)</p>	<p>До декември 2022 г. съгласно чл. 12 от Закона за биологичното разнообразие са обявени със заповед на министъра на околната среда и водите и обнародвани в Държавен вестник общо 189 защитени зони от НАТУРА 2000 по Директивата за местообитанията. , т.е. определени като SACs. Процесът по утвърждаване на SCIs и определянето им за SACs продължава и през 2023 г. Регистърът за обявените защитени зони и промените в тях е публикуван на интернет страницата на Министерството на околната среда и водите.</p>

<p>Територии със специален режим на защита, съгласно Директива 2009/147/ЕО (SPAs)</p>	<p>В България са определени 120 защитени зони от НАТУРА 2000 по Директивата за птиците. 13 от тях се припокриват със защитени зони от НАТУРА 2000 по Директивата за местообитанията SCI зони.</p> <p>От 120 зони по Директивата за птиците 14 включват в границите си и морска акватория (BG0000152 Поморийско езеро, BG0000242 Залив Ченгене скеле, BG0002041 Комплекс Ропотамо, BG0000156 Шабленски езерен комплекс, BG0000271 Мандра – Пода, BG0002043 Емине, BG0002044 Камчийска планина, BG0002045 Комплекс Камчия, BG0002050 Дуранкулашко езеро, BG0002051 Калиакра, BG0002060 Галата, BG0002077 Бакърлъка, BG0002082 Батова, BG0002097 Белите скали), с обща площ 544.89 км².</p> <p>Обща площ на SPAs: 26 165.50 км²</p> <p>Пълната информация за всички защитени зони е публично достъпна на интернет страницата на Информационната система за защитени зони от екологичната мрежа НАТУРА 2000.</p>
<p>Общо НАТУРА 2000 сухоземна територия</p>	<p>Общата площ на защитените зони за птиците (SPA) от НАТУРА 2000 и защитените зони за местообитанията (SCI) от НАТУРА 2000 при отчитане на припокриването, включително акватория е 41 558.39 км².</p> <p>Общата сухоземна площ на защитените зони за птиците (SPA) от НАТУРА 2000 и защитените зони за местообитанията (SCI) от НАТУРА при отчитане на припокриването е 38 737.04 км² (без акватория).</p>
<p>Общо НАТУРА 2000 морска територия</p>	<p>Общата морска територия на защитените зони за птиците (SPA) от НАТУРА 2000 и защитените зони за местообитанията (SCI) от НАТУРА при отчитане на припокриването е 2821.35 км²</p>

3. Приоритети и мерки на НПРД:

В НПРД са дефинирани 5 приоритета за програмния период 2014-2020 г., които да бъдат реализирани на територията на защитените зони от НАТУРА 2000. Към всеки приоритет е дефиниран индикативен обхват чрез съдържащите го под-приоритети.

Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата НАТУРА 2000

В рамките на този приоритет са планирани за изпълнение 24 мерки с източници на финансиране - ОПОС 2014-2020 г., ОП „Добро управление“, ПРСР 2014-2020 г., Програма Лайф, Финансови механизми на ЕИП и Норвегия и държавен бюджет.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Приоритетните видове/местообитания и мерки за тях са избрани от списъка с всички видове и местообитания по два основни параметъра. Всички местообитания/видове, определени в Приложение I и Приложение II на Директива за местообитанията с код „*“, са избрани като приоритетни независимо от оценката на природозащитното им състояние. По този начин приоритетни видове и типове природни местообитания, които са в благоприятно състояние (FV) също са включени в списъка. За тези видове и типове природни местообитания, мерките ще бъдат главно поддържащи.

Избрани са и всички видове и типове природни местообитания, които в някой от биогеографските райони имат оценка неблагоприятно-незадоволително (U1) и неблагоприятно-лошо (U2) на природозащитното им състояние.

Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата НАТУРА 2000

В рамките на този приоритет са планирани за изпълнение 18 мерки с източници на финансиране - ОПОС 2014-2020 г., ОП „Добро управление“, ПРСР 2014-2020 г., ПМДР 2014-2020 г., Програма Лайф и Финансови механизми на ЕИП и Норвегия.

Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите

В рамките на този приоритет са планирани за изпълнение 46 мерки с източници на финансиране - ОПОС 2014-2020 г., ОП „Добро управление“, ПРСР 2014-2020 г., ПМДР 2014-2020 г., ОПРЧР 2014-2020 г., Хоризонт 2020, ОПИК 2014-2020 г., ОПРР 2014-2020 г., ОПТТИ 2014-2020 г., Програма Лайф, Финансови механизми на ЕИП и Норвегия, държавен бюджет и частно финансиране, ПЧП.

Приоритет 3 е насочен към мерки, обвързани със създаването на зелени работни места, стимулирането на развитието на зелена икономика, прилагането на схеми подпомагащи бизнеса, компенсаторни плащания и иновативни финансови схеми, целящи опазване на биологичното разнообразие при реализацията на икономически дейности в териториите на защитените зони от НАТУРА 2000. В този приоритет са предвидени и множество инвестиционни мерки, които целят да осигурят доброто управление на риска от пожари, наводнения и други природни бедствия, адаптацията към климатичните промени, да подкрепят преодоляване на фрагментацията на защитените зони, да намалят антропогенното замърсяване около и на територията на зоните и да създадат инвестиционната основа необходима за въвеждането на екологощадящи бизнес практики, както и да предложат екологосъобразни алтернативи на мащабни проекти със значимо въздействие върху околната среда.

Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа НАТУРА 2000 в България

В рамките на този приоритет са планирани за изпълнение 30 мерки с източници на финансиране - ОПОС 2014-2020 г., ОП „Добро управление“, ПРСР 2014-2020 г., ПМДР 2014-2020 г., Хоризонт 2020, ОПНОИР 2014-2020 г., ОПРЧР 2014-2020 г., Програма Лайф, Финансови механизми на ЕИП и Норвегия, държавен бюджет, Териториално сътрудничество и Швейцарска програма.

Приоритет 4 има информационно-комуникационен характер. Насочен е към активна работа със всички заинтересовани страни чрез прилагането на мерки, свързани с повишаване на осведомеността относно ползите от екологичната мрежа НАТУРА 2000, развитие на капацитета на заинтересованите страни за участие в управлението и реализацията на дейности по опазването на биологичното разнообразие, популяризиране на екосистемните ползи, подобряване на механизмите за обществен диалог, сътрудничество и консултации, обучителни мероприятия.

Приоритет 5: Техническа помощ

В рамките на този приоритет са планирани за изпълнение 17 мерки с източници на финансиране - ОПОС 2014-2020 г., ОП „Добро управление“, ПРСР 2014-2020 г., ПМДР 2014-2020 г., ОПРР 2014-2020 г., ОПРЧР 2014-2020 г., държавен бюджет и програмите за Териториално сътрудничество.

Приоритет 5 е насочен към подпомагане на процеса на прилагане и реализация на НПРД, както и към осигуряването на материален и нематериален инструментариум, който да подпомогне изпълнението на ефективен мониторинг, контрол и отчитане на Рамката за действие за Натура 2000 в края на плановия период.

Приоритет 5, както и част от комуникационните мерки в Приоритет 4, се отнасят до всички видове и типове природни местообитания, без оглед на спецификата на тяхното природозащитно състояние и натиска и заплахите, което то адресира. Това е свързано с необходимостта да се осигурят условия за качествено и устойчиво управление на защитените зони от НАТУРА 2000 и да се осигурят необходимите информация, знания и умения за гарантирането на такова управление и като цяло за изпълнението на НПРД.

4. Обща информация:

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

В Годишния доклад за България (2019 г.) за изпълнение на политиките на ЕС в областта на околната среда се посочва, че са необходими повече усилия в определянето на специфичните цели и мерки, създаване на ефективна структура за управление на Натура 2000 и укрепване на капацитета на администрацията и другите органи, чиито дейности са свързани с управлението на Натура 2000. Посочено е още, че интегрирането на политиката в областта на природата и биоразнообразието в други секторни политики, не само ще подобри управлението на защитените зони и опазването на видовете, но може да осигури допълнителни източници на финансиране.

В Годишния доклад за България като приоритетни действия за 2022 г. (Преглед на изпълнението на политиките за околната среда, 2022 г.) са посочени следните действия:

- България следва приоритетно да завърши процеса по определяне на специалните защитени зони и да въведе ясно дефинирани и специфични за защитените зони природозащитни цели и необходимите природозащитни мерки за всяко местообитание и всеки вид от интерес за Общността във всички защитени зони по „Натура 2000“;
- България следва да изгради ефективни структури за управление на „Натура 2000“ с подходящ административен и финансов капацитет;
- България следва да преодолее недостатъците при изпълнението на директивите за опазване на природата (по-специално при издаването на разрешения за планове и проекти) и интегрирането на политиката в другите секторни политики.
- България следва да предприеме необходимите стъпки, за да гарантира цялостно спазване на Регламента за инвазивните чужди видове.

В същия доклад по отношение на екосистемите са дадени следните препоръки към България:

Приоритетни действия за 2022 г.

- България следва да осигури по-добро сътрудничество между всички заинтересовани страни, за да бъдат установени и отстранени пропуските в данните. Необходимо условие за по-нататъшното развитие на основните и тематичните сметки е подкрепата чрез политики. Допълнително обучение и изграждане на капацитет в държавните и изследователските институции от всякакъв мащаб следва да им даде възможност да покажат по-ефективно реалната стойност на естествената среда на предприемаческите кръгове и обществото като цяло.

- България следва да гарантира регионално сътрудничество с държавите членки, които споделят един и същ морски (под)регион, с цел справяне с преобладаващия натиск.
- България следва да изпълни препоръките на Комисията по отношение на изготвянето на морските стратегии, като включи: оценката, определянето на доброто екологично състояние и установяването на екологични цели. Съгласно Годишната стратегия за устойчив растеж на ЕС за 2021 г., България следва да предприеме действия за подобряване на екологичната инфраструктура и за подобряване и опазване на биологичното разнообразие. Опазването и възстановяването на биологичното разнообразие и природните екосистеми и осигуряването на устойчиви продоволствени системи е от ключово значение за повишаването въглеродните поглътители, засилването на устойчивостта и предотвратяването на появата и разпространението на бъдещи епидемии. Това ще създаде и нови икономически възможности в селските райони чрез по-устойчиво използване на земята.

Планът за възстановяване "Следващо поколение ЕС" акцентира върху намирането на възможности и решения за възстановяване на екосистемите и защита на биоразнообразието, като подчертава съществената им роля за поддържане на живота и прехраната, икономическото и социалното развитие, човешкото благосъстояние, както и за постигането на целите на ЕС за климатична неутралност.

За постигане на целите на Европейския зелен пакт за възстановяване на биологичното разнообразие и намаляване на замърсяването, както и прилагане на изискванията, произтичащи от Регламента за таксономията, който е основен инструмент за постигане целите на Пакта, необходимо е насърчаване на инвестициите от частния сектор в екологични и устойчиви проекти и икономически дейности със значително положително въздействие върху климата и околната среда. Оценките на състоянието на биоразнообразието и екосистемите са включени в списъка с индикатори за оценка на ефекта от планираните инвестиции, съгласно горепосочения Регламент. Тези индикатори стават задължителни за прилагане в оценката на публичните и частни инвестиции и проекти от 2023 г. На следващо място, цифровата трансформация е основата за подобряване на управлението на биоразнообразието, като се създаде възможност за свободно споделяне на данни между бизнеса и публичния сектор, което ще допринесе за взимане на по-добри управленски решения.

Стратегията за биоразнообразие 2030 на ЕС акцентира върху въвеждането на решения, базирани на природата, за възстановяване на екосистемите и биологичното разнообразие. Очаква се решенията, базирани на природата да обвържат целите и мерките за опазване на биологичното разнообразие с целите за климата. Стратегията поставя ангажименти за създаването и поддържането на поне 30% от сухоземната територия и поне 30% от морското пространство с правно обвързващи цели за възстановяване на природата през 2021 г., по-строга защита на горите в ЕС, възстановяване на увредените екосистеми на сушата и в морето чрез повишаване на биологичното земеделие и богатите на биоразнообразие особености на ландшафта в земеделските земи, възстановяване до свободно течащо състояние

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

на поне 25 000 км от реките в ЕС, засаждане на 3 млн. дървета до 2030 г. в ЕС, спиране и обръщане на тенденцията за намаляване на опрашители и намаляване на използването и вредността на пестицидите с 50% до 2030 г. Стратегията налага План за възстановяване на природата в ЕС, и гаранции от държавите-членки, че до 2030 г. няма да настъпи влошаване на тенденциите по отношение на опазването, нито на състоянието на всички защитени местообитания и биологични видове.

Изпълнението на представените препоръки и насоки в стратегическите и други документи изисква провеждането на реформа за повишаване на капацитета на отговорната администрация в дългосрочен план, за прилагане на политиката за опазване на биологичното разнообразие, така че да се постигнат съответните на тази политика цели.

От Министерството на околната среда и водите са предприети действия за внасяне в Министерския съвет (МС) през м. април 2019 г. на предложение за изменение на националното законодателство – Закон за изменение и допълнение на Закона за биологичното разнообразие (ЗИД на ЗБР).

В периода август – септември 2022 г. е подготвен нов проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за биологичното разнообразие в изпълнение на Реформа 1 (C5.R1): Създаване на структура за управление на мрежата Natura 2000, която е включена в Националния план за възстановяване и устойчивост с цел привеждане на нормативната рамка в съответствие с изпълнението на Директива 92/43/ЕИО и Директива 2009/147/ЕС. С него се определят конкретни органи, отговорни за управлението на защитените зони, както и техните правомощия. Въвежда се задължението за разработване на планове за управление на всички защитени зони. Същият е публикуван за обществени консултации на 7 септември, със срок за получаване на становища до 7 октомври 2022 г. ЗИД на ЗБР е изпратен за междуведомствено съгласуване на 28 септември 2022 г.

На 20 октомври 2022 г. от служебния министър на околната среда и водите е внесен за одобрение на заседание на МС проектът на ЗИД на ЗБР. На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България проектът на ЗИД на ЗБР е одобрен с Решение № 830 от 26.10.2022 г. на МС и е внесен за приемане в Народното събрание с писмо с вх. № 48-202-01-17 от 27.10.2022 г.

След приемането на измененията в ЗБР от Народното събрание се предвижда изготвяне и внасяне на проект на наредбата за разработване и утвърждаване на Планове за управление на защитени зони в Министерски съвет (в рамките на 6 месеца от влизането му в сила).

Чрез ЗИД на ЗБР ще се постигне по-ефективно изпълнение на задълженията на страната по Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна, в частност разпоредбите на чл. 6, ал. 1 и 2, което е предпоставка за изпълнение на ангажименти на България във връзка със стартирала процедура по нарушение 2018/2352 по описа на Европейската комисия срещу страната ни по реда на чл. 258 от Договора за функциониране на Европейския съюз. Целта на ЗИД на ЗБР е пряко свързана с въвеждането на законодателно ниво на органи за управление на защитените зони, както и техните правомощия и териториален обхват. Друга цел, отново свързана с предмета на опазване на защитените зони от Натура 2000, е въвеждането на законодателно ниво на Национална рамка за приоритетни действия за Натура 2000, чието значение е от изключителна важност за определяне на мерките за поддържане или възстановяване на типове природни местообитания и видове, включително птици, в защитените зони. Също - на законодателно ниво се въвеждат понятията за специфични и подробни цели на опазване, както и се определя подхода за тяхното ефективно въвеждане. Това води до предпоставки за преодоляване на слабостите, идентифицирани в процедурата по нарушение. Измененията в ЗБР като резултат са пряко свързани с по-ефективното управление на Европейската екологична мрежа „Натура 2000” в България.

Към настоящия момент България среща и следните предизвикателства в управлението на биоразнообразието:

Приоритетно да се завърши процеса по определяне на специалните защитени зони и да се въведат ясно дефинирани и специфични за защитените зони природозащитни цели и необходимите природозащитни мерки за всяко местообитание и всеки вид от интерес за Общността, във всички защитени зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ - до 2014 г. са издадени всички заповеди за защитените зони за птиците в България. Продължава процесът по издаване на заповеди за обявяване на защитените зони за местообитанията. Към настоящия момент са обнародвани в Държавен вестник заповеди за обявяване на 189 защитени зони за местообитанията. Те са нанесени в публичния регистър, достъпен на страницата на МОСВ, раздел „Природа“ на адрес: <https://www.moew.government.bg/bg/publicchen-registur-za-obyavenite-zastiteni-zoni-i-promenite-v-tyah-suglasno-direktiva-92-43-eio-za-opazvane-na-prirodnite-mestoobitaniya-i-na-divata-flora-i-fauna/>. От него са видни дата на издаване на съответната заповед, броят и датата на Държавен вестник, в който заповедта е публикувана, като се съдържа и бърза препратка към досието на защитената зона на страницата на Информационната система за защитените зони от екологична мрежа Натура 2000, където е публикуван пълният текст на съответната заповед. Процесът на обявяване на защитените зони за местообитанията се предвижда да завърши до края 2023 г.

Следвайки насоките на ЕК, България е в процес на определяне на специфични цели и мерки за защитените зони, като в тази връзка: разработен е Четиристепенен подход за определяне на целите на Натура 2000; разработен е Документ за целите на Натура 2000, в който са определени целите на първите три нива; в процес на разработване са специфични цели на общо 86 защитени зони в България, от които

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

приети за 43 ЗЗ към 31.12.2022 г. Остава разработването на специфични цели и мерки за още 255 защитени зони и специфични мерки за опазване за 86 защитени зони. Тези цели и мерки ще послужат като основа за разработването на планове за управление на защитените зони, финансирането за които е предвидено по Програма за околна среда 2021-2027 г.

Да се изградят ефективни структури за управление на „Натура 2000“ с подходящ административен и финансов капацитет - голямата територия на мрежата Натура 2000 в България, както и разнообразната собственост на земите в нея, изисква целенасочени усилия по управлението на мрежата, с участието на всички заинтересовани страни. В тази връзка е разработен подход за управление на екологичната мрежа, който предвижда изграждането на структура на национално и регионално ниво. Управление на Натура 2000 е обект на посочения по-горе проект за Закон за изменение и допълнение на Закона за биоразнообразието. Финансирането на структурата беше предвидено да се осигури по ОП „Околна среда“ 2014-2020 г. и е заложено в Програмата за околна среда 2021-2027 г., с изключение на структурата за управление на Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000, изграждането на капацитет, на която ще се финансира по Програмата за техническа помощ. Текущите разходи за възнаграждения на служителите отговорни за управлението на Натура 2000 и НРПД от 2023 г. са планирани за финансиране от държавния бюджет.

Да се преодолеят недостатъците при изпълнението на директивите за опазване на природата (по-специално при издаването на разрешения за планове и проекти) и интегрирането на политиката в другите секторни политики – на базата на разработените специфични цели и мерки ще се подобри качеството на оценките за съвместимост на планове, програми и проекти, за да се гарантира, че те няма да имат негативен ефект върху постигането на целите на защитените зони. При наличието на ясни специфични цели и мерки за защитените зони, същите ще могат да бъдат припознати от други секторни политики, напр. земеделие, горско стопанство, туризъм и т.н.

Да се завърши процеса по картирането, биофизичната оценка и монетарното остойностяване на екосистемите и техните услуги - типологията на екосистемите в България, методиките за картирането и оценката на състоянието им, както и на екосистемните им услуги е разработена по проект „Методична подкрепа за картиране на екосистемни услуги и биофизична оценка“ (MetEcoSMap). Към момента на територията на България са картирани 9 типа екосистеми, извън мрежата Натура 2000. За същите е направена и биофизична оценка на състоянието (това картиране и посочената биофизична оценка са извършени в рамките на 7 проекта финансирани по Програма BG03 ФМЕИП). По инициатива на неправителствени природозащитни организации са реализирани още 7 проекта, в т.ч. и проекти, които прилагат частни схеми за плащания за екосистемни услуги, с участието на сектори туризъм и земеделие, в конкретни защитени зони. По проект “МАУА”, финансиран по програма Хоризонт 2020, за пилотни райони се разработват моделно сметки за околна среда, за горски и сладководни екосистеми. Планира се разработването на методология за монетарна оценка на екосистемните услуги в сектор Туризъм,

чрез финансиране по ФМЕИП. Не са картирани екосистемите на територията на Натура 2000. Няма монетарна оценка за екосистемите и техните услуги. Не е картирана зелената инфраструктура, не е направена оценка на нейното състояние, като елемент осигуряващ свързаността на мрежата Натура 2000, във и извън защитените зони. Важно е цялата информация относно картирането и оценката на екосистемите и техните услуги да бъде публично достъпна, така че заинтересованите страни да получат навременна и адекватна информация, необходима в процеса на вземане на решения, в т.ч. по отношение и на планирани инвестиции, и тяхната екологична устойчивост. Необходимо е да се вземат предвид насоките на Стратегията за биоразнообразие за създаване на общоевропейска Методика за картографиране, оценка и постигане на добро състояние на екосистемите, така че те да осигуряват ползи, като например регулиране на климата и на водите, опазване на почвите, опрашване, предотвратяване на бедствия и защита от тях.

Да се интегрират целите за постигане на климатична неутралност в целите за опазването на биологичното разнообразие, чрез създаване на условия за прилагане на решения, базирани на природата – за прилагането на такива решения е необходима експертизата на интердисциплинарни екипи от експерти, с активното участие на местните власти, неправителствения сектор, бизнеса, собствениците на земи и гражданите. Всичко това изисква целенасочени усилия за идентифициране на работещи решения, които ще бъдат широко подкрепени, за да се постигне необходимия интерес към прилагането им в по-широк мащаб. До сега са реализирани пилотни инициативи в това направление, с Европейско финансиране, напр. във връзка с опазването на птиците и солодобива в Атанасовско езеро, създаване на “джобен парк” в кв. Долно Езерово, гр. Бургас и т.н. На базата на разработените специфични цели за защитените зони, оценката на състоянието на екосистемите и на елементите на зелената инфраструктура, необходими са по - нататъшни действия за разработване на приложими решения, базирани на природата, които да могат да бъдат прилагани на място, в зависимост от конкретните условия в и извън зоните, така че да се възстановят ключови за климата екосистеми, осигурявайки свързаност на мрежата Натура 2000 и да бъдат установени екологични коридори, които да предотвратяват генетичната изолация, да позволяват миграцията на видовете и да поддържат и подобряват състоянието на екосистемите. Това ще доведе до постигане на цели на Стратегията за биоразнообразие 2030 с принос към Плана за възстановяване на природата. Усилията ще бъдат насочени към укрепване на увредените екосистеми, и по-специално на екосистемите, които имат най-голям потенциал за улавяне и съхранение на въглерод, за предотвратяване на природните бедствия или за намаляване на въздействието от тях. По този начин ще бъдат определени условията и най-ефективните мерки за постигането на количествени цели.

Да се ускори процеса на прилагане на Регламента за таксономията, при оценката на екологичната устойчивост на инвестициите – за прилагането на Регламента е необходимо да бъде налична оценката на екологичния статус на екосистемите в България, както и да са разработени специфичните цели и мерки на защитените зони. По този начин ще стане възможно да се определят базовите стойности по

отделните критерии за устойчиви инвестиции и ще са налични необходимите данни и информация за извършването на оценка по тези критерии по икономически групи. Икономическите сектори изцяло зависими от природата са строителство, селско стопанство и производство на храни и напитки. Допълнително ресурсите на природата поддържат стойността на шест промишлени отрасли, при които 50% от тази стойност зависи от природата: химикали и материали; въздухоплаване, пътуване и туризъм; недвижими имоти; минно дело и метали; верига на доставки и транспорт; търговия на дребно, потребителски стоки и начин на живот. Застрахователният сектор и индустрията за морски продукти и храни също са пряко засегнати от загубите на биоразнообразие и промените в климата.

Раздел 2: Аналитична част

1. Анализ на данните по индикатори:

За целите на управлението на НПРД 2014-2020 г. са заложили следните видове индикатори:

- **Индикаторите за продукт:** *пряко свързани с изпълнение на конкретната мярка и дейностите по нея, след реализацията на които се създава определен продукт;*
- **Индикатори за резултат:** *индикаторите за резултат дават информация за промени в поведението, капацитета или начина на работа на бенефициентите и са пряко свързани със специфичните цели и постигането на приоритетите;*
- **Индикаторите за въздействие:** *отнасят се до последици, свързани с реализирането на проекта/програмата, които надхвърлят непосредствения ефект. Индикаторите за въздействие не са пряко обвързани с реализацията на конкретни дейности, а са тяхно следствие.*

Според нивото на измерване и отчитане индикаторите са на:

- **Програмно ниво:** *индикаторът се измерва и наблюдава на нивото на съответната програма;*
- **Ниво мярка:** *индикаторът се измерва и наблюдава от бенефициентите по мярката, чието изпълнение се отчита със съответния индикатор и се докладва на компетентната структура за да бъде извършено консолидирано отчитане, освен с случаите, когато стойността на индикатора се измерва от оторизирани органи.*

В таблицата по-долу са представени данни за индикаторите за отчитане на изпълнението на НПРД към м. декември 2021 г.

Таблица: Текущи стойности по видове индикатори към м. декември 2021 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Междинна стойност към декември 2022г.	Целева стойност към 2022 г.	Степен на постигане на индикатора - %
Индикатор за въздействие	И.В.1: Процент на видовете с подобро природозащитно състояние (докладвани по чл.17 от Директивата за опазване на природните местообитания и дивата флора и по чл.12 от Директивата за птиците – общо 13,45% от видовете и 10% от птиците в състояние различно от благоприятното да са с подобро природозащитно състояние към 2020г.)	Видове – 43,72% от видовете са докладвани в състояние различно от благоприятно през 2012 г., съгласно НД; 60,39% от видовете са докладвани в неблагоприятно състояние през 2019 г.	13,45% от видовете и 10% от птиците в състояние различно от благоприятно са с подобро природозащитно състояние	-30,12%
	И.В.2: Процент на местообитанията с подобро природозащитно състояние (докладвани по чл. 17 на Директивата за опазване на природните местообитания и дивата флора – общо 30% от местообитанията в различно от благоприятното състояние да са с подобро природозащитно състояние към 2020г.)	89,30 % от местообитанията са докладвани в състояние различно от благоприятно през 2012 г., съгласно НД;	30% от местообитанията в различно от благоприятното състояние да са с подобро природозащитно	1,6%

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Междинна стойност към декември 2022г.	Целева стойност към 2022 г.	Степен на постигане на индикатора - %
Индикатор за резултат		87,70 % от местообитанията са докладвани в състояние различно от благоприятно през 2019 г., съгласно НД	състояние към 2020г.	
	И.Р.1. Площ на местообитанията, за които е постигната по-добра степен на съхраненост (в хектари)	Индикаторът ще бъде изчислен след приключване на дейностите по проектите	-	-
	И.Р.2. Площ на местообитания на видове, за които е постигната по-добра степен на съхраненост (в хектари)	Индикаторът ще бъде изчислен след приключване на дейностите по проектите	-	-
	И.Р.3. Повишени информираност и капацитет на заинтересованите страни за постигане на НАТУРА 2000 целите към декември 2020г. спрямо 2013г. (най малко 50% от ЗС да са информирани за целите на НАТУРА 2000 към 2020г.; най-малко	Индикаторът ще бъде изчислен след приключване на	най малко 50% от ЗС да са информирани за целите на	-

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Междинна стойност към декември 2022г.	Целева стойност към 2022 г.	Степен на постигане на индикатора - %
	50% от ЗС да са повишили капацитета си за постигане целите на НАТУРА 2000 към 2020г.)	дейностите по проектите	НАТУРА 2000 към 2020г.; най-малко 50% от ЗС да са повишили капацитета си за постигане целите на НАТУРА 2000 към 2020г.	
	И.Р.4. Екосистемни услуги – най-малко 15% възстановени нарушени екосистеми и техните услуги в НАТУРА 2000 мрежата чрез поддържане, подобрене и/или чрез създаване на зелена инфраструктура (в %)	Индикаторът ще бъде изчислен след приключване на дейностите по проектите	15% възстановени нарушени екосистеми и техните услуги в НАТУРА 2000 мрежата чрез поддържане, подобрене и/или чрез създаване на зелена инфраструктура (в %)	-
Индикатор за продукт	И.П.1: Площ, върху която се прилага проектната интервенцията (в хектари)	456 203	516 820	88,27%

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Междинна стойност към декември 2022г.	Целева стойност към 2022 г.	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.2: Брой договориращи проекти с български бенефициент/ партньор, свързани с опазване на биологичното разнообразие	27	91	29,67%
	И.П.3: Брой изпълнени проекти с български бенефициент/ партньор, свързани с опазване на биологичното разнообразие	9	91	9,89
	И.П.4: Обем на разходите за оборудване на управленски органи на ЗЗ в хил.лв. в т.ч. и разходи за управленски орган на НПРД	0	5 897	0%
	И.П.5: Процент на създадени структури за управление на ЗЗ, които са оборудвани за управление, в т.ч. и управленски орган на НПРД	0	100	0%
	И.П.6: Брой местообитания, подкрепени за поддържане/ възстановяване на благоприятен природозащитен статус	36	43	83,73%
	И.П.7: Дължина на изградена канализационна мрежа, в километри	Мярката е отпаднала	-	Мярката е отпаднала
	И.П.8: Процент мониторингови пунктове с отклонения от нормата по Директива 91/676/ЕИО за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници	Мярката е отпаднала	10% за повърхностни води и 9% за подземни води	Мярката е отпаднала
	И.П.9: Обем на изразходваните средства за стартовото финансиране на управленски органи на ЗЗ в хил.лв.	0	13 667	0%

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Междинна стойност към декември 2022г.	Целева стойност към 2022 г.	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.10: Обем на текущите разходи за биологичен мониторинг в хил.лв.	18 122 ¹	26 997	67,13%
	И.П.11: Процент целеви обекти, обхванати от дейности по мониторинг	50% за местообитанията и 30% за видовете	50% за местообитанията и 30% за видовете	50% за местообитанията и 30% за видовете
	И.П.12: Брой обекти, за които е изградена специфична инфраструктура	23	121	19,00%
	И.П.13: Процент защитени зони, обхванати от дейности по мониторинг	100%	100	100%
	И.П.14: Общ обем на договорирани средства за изпълнение на НПРД с финансиране от съответната програма в хил. лв.	3 884 089 338,00	3 099 279 768,12	125,32%
	И.П.15: Общ обем на реално разплатените средства за изпълнение на НПРД с финансиране от съответната програма в хил. лв.	3 126 094 921,00	3 099 279 768,12	100,86%
	И.П.16: Процент на фрагментация на природните местообитания, измерен към 2020г. в сравнение с 2013г.	Липсва информация	0% или по-малко	Липсва информация

¹ По данни на ОПОС 2014-2020 г. - М 62 - Анализи и проучвания на видове и природни местообитания, предмет на докладване по чл. 17 от Директивата за местообитанията и чл. 12 от Директивата за птиците в сухоземната част на страната, оценки на състоянието на елементите на зелената инфраструктура

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Междинна стойност към декември 2022г.	Целева стойност към 2022 г.	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.17: Обем на инвестициите за възстановяване на структурата и функциите на горските местообитания в хил.лв.	62 000 000,00	33 469	Липсва информация (процедурата е в процес на оценка)
	И.П.18: Обем на инвестициите за изграждане/реконструкция/модернизация на съоръжения за оползотворяване на отпадъци от селскостопански производства и земеделски стопанства в хил.лв.	липсва информация	97 791	липсва информация
	И.П.19: Обем на инвестиции във възстановяване/поддържане на зелена инфраструктура в хил.лв.	Липсва информация	7 000	Липсва информация
	И.П.20: Брой реализирани проекти за изграждане/рехабилитация на зелена инфраструктура	2	7	28,57
	И.П.21: Обем на инвестициите за въвеждане на мерки за енергийна ефективност в населените места в и около защитените зони от НАТУРА 2000 в хил.лв.	Липсва информация	19 558	Липсва информация
	И.П.22: Процент на развитие на единна картографска основа включваща териториите на ЗЗ	Мярката е отпаднала	100	Мярката е отпаднала
	И.П.23: Обем на инвестициите за изграждане/рехабилитация на съоръжения за обществен достъп в хил.лв.	48 895,00	48 895	100%
	И.П.24: Обем на разходите за финансиране на местни доброволчески групи в хил.лв.	Мярката е отпаднала		Мярката е отпаднала

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Междинна стойност към декември 2022г.	Целева стойност към 2022 г.	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.25: Процент на мъртвата дървесина в горите, попадащи в НАТУРА 2000	6-25%	Според типа горско местообитание	50%
	И.П.26: Новозалесени/повторно залесени площи в хектари	500	500	100%
	И.П.27: Процент на горски територии в Натура 2000, в които се провеждат отгледни сечи	15-25%	Под 40%	100%
	И.П.28: Съотношение между нетен годишен прираст и годишна сеч на дървесина в горите около и в 33 от НАТУРА 2000	Под 90%	Максимум 90% от нетния прираст	Под 90%
	И.П.29: Обем на непродуктивни/непроизводствени инвестиции в хил.лв., с цел възстановяване/реинтродукция на видове и местообитания	62 949,00	62 949	100%
	И.П.30: Обем на разходите за прилагане на агроекологични мерки в хил.лв.	28 191 047,74	762 773 700,00	55,14%
	И.П.31: Обем на разходите за прилагане на горскоекологични мерки в хил.лв.	0	11 120	0%
	И.П.32: Обем на компенсаторните плащания в хил.лв.	228 415 517,80	528 074 100,00	43,25
	И.П.33: Обем на инвестициите за подобряване качеството на водите (в хил.лв.)	961 411,23	533 941,59	180,00%

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Междинна стойност към декември 2022г.	Целева стойност към 2022 г.	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.34: Обем на инвестициите за възстановяване на структурата и функциите на морските и крайбрежни местообитания в хил.лв.	1 078 349,08	3 296,00	32 716%
	И.П.35: Брой документално установени партньорства свързани с НАТУРА 2000	2	35	5,71%
	И.П.36: Обем на инвестициите за възстановяване на структурата и функциите на местообитанията във влажните зони в хил.лв.	166 418,83	166 418,83	100%
	И.П.37: Обем на реализираните акваекологични мерки в хил.лв.	306 700,60	306 700,60	100%
	И.П.38: Обем на еднократните разходи свързани с мониторинг и проучване в хил.лв.	1 955,00	1 955,00	100%
	И.П.39: Обем на едро-машабни инвестиции в подкрепа на опазване на биологичното разнообразие в хил.лв.	Липсва информация	19 558 300,00	Липсва информация
	И.П.40: Обем на финансиране/съ-финансиране в хил.лв. от държавния бюджет за изпълнение на мерки на НПРД	2 326 148,02	45 736	5086%
	И.П.41: Обем на финансиране/съ-финансиране в хил.лв. от частни източници за изпълнение на мерки на НПРД	Липсва информация	9 779	Липсва информация
	И.П.42: Брой анализи/оценки/проучвания/научни изследвания	10	767	1,30%

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Междинна стойност към декември 2022г.	Целева стойност към 2022 г.	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.43: Брой издадени заповеди за ЗЗ	189	18 ²	1050%
	И.П.44: Брой закрити/рекултивирани общински сметища	96	10	960%
	И.П.45: Брой изградени инсталации за третиране/оползотворяване на различни видове отпадъци/утайки/биогаз	18	18	100%
	И.П.46: Брой въведени в експлоатация ПСОВ	16	20	80%
	И.П.47: Брой проведени срещи/ форуми/ семинари/ обсъждания и други форми на взаимодействие със ЗС	56	120	46,66
	И.П.48: Брой участници	3 300	7 820	42,00%
	И.П.49: Брой разработени/ актуализирани стратегии/ програми/ планове/ схеми/ методики	6	80	7,5%
	И.П.50: Брой разработени правила/ процедури/ наръчници/ насоки/ инструкции	0	1	0%
	И.П.51: Брой проведени кампании	24	148	16,22%
	И.П.52: Брой организирани събития, свързани с НАТУРА 2000	112	468	23,93%

² Индикаторът включва М1 - Определяне на една нова зона, с предмет на опазване - двата целеви вида и М2 - Набраната информация, анализи и оценки ще бъдат използвани при изготвяне/актуализиране на заповедите за 17 защитени зони, включващи в границите си акваторията на Черно море

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Междинна стойност към декември 2022г.	Целева стойност към 2022 г.	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.53: Брой проведени заседания на комитет(и) за наблюдение	0	3	0%
	И.П.54: Брой успешно реализирани пилотни/ демонстрационни проекти	358	603	59,36%
	И.П.55: Брой одобрени мониторингови доклади	2	2	100%
	И.П.56: Брой разработени/ актуализирани/ синхронизирани на карти/регистри/бази данни	Мярката е отпаднала	1	Мярката е отпаднала
	И.П.57: Брой разпространени прессъобщения или други публикационни форми, свързани с НАТУРА 2000	104	296 480	0,035%
	И.П.58: Брой проведени обучителни форми по теми свързани с НАТУРА 2000	9	438	2,05%
	И.П.59: Брой обучени/консултирани лица	7 600	9 029	84,17%
	И.П.60: Брой изработени и разпространени обучителни материали	2 800	4 245	65,96%
	И.П.61: Брой предложения за управленски подходи на 33 от НАТУРА 2000	3	2	150%
	И.П.62: Брой осъществени партньорства/ сдружавания на собственици и/или ползватели	6	14	42,86%
	И.П.63: Брой реализирани обмени на опит и добри практики	22	138	15,94%

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Междинна стойност към декември 2022г.	Целева стойност към 2022 г.	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.64: Брой изградени/рехабилитирани съоръжения за обществен достъп	7	35	20,00%
	И.П.65: Брой привлечени доброволци	Мярката е отпаднала	-	Мярката е отпаднала
	И.П.66: Брой местообитания, подкрепени за поддържане/ възстановяване на благоприятен природозащитен статус	73	138	52,89%
	И.П.67: Брой хектари, върху които се прилагат агроекологични мерки	151 027,98	100 000	151,03%
	И.П.68: Брой хектари, върху които се прилагат горскоекологични мерки	0	11 120	0%
	И.П.69: Брой хектари, върху които се прилагат компенсаторни плащания	399 845,14	395 000	101,23%
	И.П.70: Брой хектари, преминали към биологично земеделие	77 329,91	8 000	966,62%
	И.П.71: Брой хектари, върху които се поддържа биологично земеделие	69 014,09	8 000	862 68%
	И.П.72: Брой хектари в обхвата на НАТУРА 2000, обхванати от системи за ранно предизвестяване на природни бедствия	Мярката е отпаднала	-	Мярката е отпаднала
	И.П.73: Брой разработени информационни/ интерпретативни материали/услуги за посетители	17	20	85%

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Вид на индикатора	Индикатор	Междинна стойност към декември 2022г.	Целева стойност към 2022 г.	Степен на постигане на индикатора - %
	И.П.74: Брой видове, подкрепени за поддържане/ възстановяване на благоприятен природозащитен статус	10	439	2,28%
	И.П.75: Брой създадени и въведени ИКТ приложения (платформи, софтуерни продукти, електронни регистри и др.)	2	2	100%
	И.П.76: Брой подкрепени услуги/продукти произведени/доставени от територии по НАТУРА 2000	7	113	6,19%
	И.П.77: Брой създадени временни/постоянни работни места	Липсва информация	1 660	Липсва информация

Индикаторите за въздействие и за резултат се докладват само на национално ниво.

Индикаторите за резултат се изведени по аналитичен път на база на данните, получени от наблюдението на индикаторите за продукт и изготвени справки и доклади от съответния управляващ орган. В допълнение, при анализа са отразени публични данни от Комитетите за наблюдение на съответните програми и системата ИСУН. Получени са данни от следните финансиращи програми:

1. Писмо с вх. № 04-00-2149 от 07.09.2021 г. от Министерство на образованието и науката към Министерство на околната среда и водите предоставят информация, че по ОПНОИР 2014-2020 г. не се изпълняват действия в подкрепа на мерките на Натура 2000, заложиени в НПРД. (Приложение 1)
2. Писмо с изх. № 95-00-4425 от 20.12.2022 г. от дирекция КВЕСМС, МОСВ, към дирекция НСЗП, МОСВ, предоставят информация, касаеща изпълняваните проекти за подобряване на природозащитното състояние на местообитания и видове в защитени зони в НАТУРА 2000, финансирани по Програма LIFE. (Приложение 2)

3. Писмо с вх. № 04-00-3830 от 22.12.2022 г. от Министерство на труда и социална политика към Министерство на околната среда и водите предоставят информация, че по ОПРЧР 2014-2020 г. няма специфични финансови алокации, пряко обвързани с целите на НАТУРА 2000 и НПРД. *(Приложение 3)*
4. Писмо с изх. № 95-00-6331 от 23.12.2022 г. от Главна дирекция ОП „Околна среда“, МОСВ към дирекция НСЗП, МОСВ предоставят информация за напредъка на изпълнението на проекти, касаещи прилагането на мерките в НПРД. *(Приложение 4)*
5. Писмо с вх. № 04-00-3834 от 30.12.2022 г. от Министерство на иновациите и растежа към Министерството на околната среда и водите предоставят информация за изпълнението на мерките от НПРД чрез Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г. *(Приложение 5)*
6. Електронно писмо от 30.12.2022 г. от Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията към Министерство на околната среда и водите предоставят информация за реализираните мерки по ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 г. към НПРД. *(Приложение 6)*
7. Писмо с вх. № 04-00-3832 от 03.01.2023 г. от Министерство на регионалното развитие и благоустройство към Министерство на околната среда и водите предоставят информация за изпълнените дейности към мерките от НПРД чрез Програмата за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ – ИПП и Оперативната програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. *(Приложение 7)*
8. Писмо с вх. № 04-00-3833 от 09.01.2023 г. от Министерство на земеделието към Министерство на околната среда и водите предоставят информация за напредъка на мерките от НПРД чрез Програмата за морско дело и рибарство 2014-2020 г. *(Приложение 8)*
9. Електронно писмо от 11.01.2023 г. от ПУДООС към Министерство на околната среда и водите предоставят справка за договори с финансиране по линия на „Биологично разнообразие“ и „Натура 2000“. *(Приложение 9)*
10. Писмо с вх. № 04-00-3833 от 24.01.2023 г. от Министерство на земеделието към Министерство на околната среда и водите предоставят информация за напредъка на мерките от НПРД чрез Програмата за морско дело и рибарство 2014-2020 г. *(Приложение 10)*

Два от индикаторите за продукт са обвързани с всички мерки и се наблюдават на ниво програма/източник на финансиране:

- И.П.14: Общ обем на договорените средства за изпълнение на НПРД с финансиране от съответната програма в хил. лв..
- И.П.15: Общ обем на реално разплатените средства за изпълнение на НПРД с финансиране от съответната програма в хил. лв.

2. Анализ на степента на физическо (техническо) изпълнение на приоритетите и мерките на НПРД:

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Към м. юни 2019 г. е изготвена актуализация на НПРД, при която е установено, че част от мерките няма да бъдат финансирани. Причината за това е липса на финансов ресурс или отпаднала необходимост от изпълнението на съответната мярка. От НПРД 2014-2020 г. при актуализация на документа са отпаднали следните мерки:

М 18 – Развитие на единна картографска основа, включваща и териториите на защитените зони от НАТУРА 2000 мрежата - мярката не е била заложена в съответните програми за финансиране и затова за нейното изпълнение няма планиран финансов ресурс;

М 24 – Планиране развитието на зелени форми на туризъм около и на територията от мрежата НАТУРА 2000 - мярката не е била заложена в съответните програми за финансиране и затова за нейното изпълнение няма планиран финансов ресурс;

М 42 – Подкрепа за финансиране за създаване и оборудване на местни доброволчески групи - мярката не е била заложена в съответните програми за финансиране и затова за нейното изпълнение няма планиран финансов ресурс;

М 58 – Подкрепа за групи производители, въвеждащи мерки за увеличаване на биоразнообразие - мярката не е била заложена в съответните програми за финансиране и затова за нейното изпълнение няма планиран финансов ресурс;

М 61 - Еднократни разходи, свързани с мониторинг и проучване – Системата за мониторинг на НПРД не е функционираща в достатъчен обхват. Тази мярка е трябвало да подкрепи мониторинга на изпълнение на индикаторите, но поради това, че отделните индикатори не са били заложени в процедурите на всички програми за финансиране, не е възможно да се провежда текущ мониторинг на изпълнението им.

М 69 - Изготвяне на планове за противопожарна защита и управление на риска от пожари - мярката не е била заложена в съответните програми за финансиране и затова за нейното изпълнение няма планиран финансов ресурс.

М 81 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с НАТУРА 2000, финансирани от програми за трансгранично сътрудничество – изпълнението на тази мярка се постига чрез общата стратегия за информиране на заинтересованите страни, прилагана по програмите за териториално сътрудничество. Отпаднала е необходимостта тази мярка да се изпълнява отделно.

М 108 – Инвестиции за възстановяване на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност - мярката не е била заложена в съответните програми за финансиране и затова за нейното изпълнение няма планиран финансов ресурс.

Към месец декември 2022 г. НПРД 2014-2020 г. съдържа 105 мерки, разпределени в 5 приоритета. Данните за степента на физическо и технически изпълнение по приоритети и мерките на НПРД 2014-2020 г., съгласно подадената от УО на програмите информация са следните:

- **Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Натура 2000 – включва 20 мерки на обща стойност - 80 900 000,00 €;**

Степента на физическо и техническо изпълнение на мерките в приоритета е 55,00%. Степента на финансовото изпълнение на мерките в приоритета е 30,17%. 9 от планираните мерки не са изпълнени и тяхното изпълнение не е стартирало. В процес на изпълнение са 7 мерки, а мярка „М 25 – Развитие на управленски подход за 33 от НАТУРА 2000” е приключила. Неизпълнените мерки са с планирано финансиране от ОПОС, ОПДУ, ПРСР, ДБ и програма Life.

- **Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата Natura 2000 – включва 16 мерки на обща стойност - 386 302 400,00 €;**

Степента на физическо и техническо изпълнение на мерките в приоритета е 93,75%, като 1 от планираните мерки не е стартирала. В процес на изпълнение са 15 мерки. Неизпълнената мярка е насочена към подкрепа за устойчиво управление на горите, с планирано финансиране от ПРСР. Степента на финансово изпълнение на мерките в приоритета е 79,89%.

- **Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите – включва 32 мерки на обща стойност 1 000 661 400,00 €;**

Степента на физическо и техническо изпълнение на мерките в приоритета е 62,50%, като 12 от планираните мерки не са изпълнени и тяхното изпълнение не е стартирало. В процес на изпълнение са 15 мерки. Неизпълнените мерки са с планирано финансиране от Хоризонт 2020, Life, ПРСР, ПМДР, ОПОС и държавен бюджет. Финансовото изпълнение на мерките в приоритета е 159,83%.

- **Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Natura 2000 в България – включва 24 мерки на обща стойност 31 268 849,00 €;**

Степента на физическо и техническо изпълнение на мерките в приоритета е 66,66%, като 8 от планираните мерки не са изпълнени и тяхното изпълнение не е стартирало. В процес на изпълнение са 9 мерки. Степента на финансово изпълнение на мерките в приоритета е 168,77%. Неизпълнените мерки са с планирано финансиране от Interreg, Life, ПРСР, ПМДР, ОПОС, ОПДУ и др.

- **Приоритет 5: Техническа помощ – включва 15 мерки на обща стойност 20 498 821,00 €;**

Степента на физическо и техническо изпълнение на мерките в приоритета е 40,00%, като 9 от планираните мерки не са изпълнени и тяхното изпълнение не е стартирало. В процес на изпълнение са 2 мерки. Степента на финансово изпълнение на мерките в приоритета е 4,00%, което се дължи на факта, че УО на програмите не докладват кампаниите и обученията за заинтересованите страни. Неизпълнените мерки са с планирано финансиране от ПРСР, ПМДР, ОПОС, ОПДУ, ОПРЧР и държавен бюджет.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Общият процент на физическо и техническо изпълнение на мерките в НПРД 2014-2020 г. към м. декември 2021 г. е 63,58%. От планираните 105 мерки по 5-те приоритета с не стартирало изпълнение са 39 мерки.

3. Анализ на финансовото изпълнение на НПРД:

Изплатените средства към декември 2022 г. по приоритети на НПРД 2014-2020 г., съгласно данни на УО на финансиращите програми и от публични официални източници, са представени в таблицата по-долу:

Изплатени средства по приоритети на НПРД 2014-2020 г. към декември 2022 г. в евро³:

Приоритети на НПРД 2014-2020 г.	Изплатени средства към края на 2022 г. в евро	% от общия бюджет на НПРД
Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Натура 2000	24 364 290,86 €	1,23%
Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата Натура 2000	308 621 245,55 €	15,54%
Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите	1 599 323 922,17 €	80,53%
Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България	52 773 849,13 €	2,66%
Приоритет 5: Техническа помощ	820 036,65 €	0,04%

³ По данни предоставени от УО на програмите включени в НПРД 2014-2020 г. и анализи на НСУИ на НПРД на база информация в информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020, информационната система на ЕК за програма Life, информация предоставена от ПУДООС.

Общо за НПРД:	1 985 903 344,36 €	125,32 ⁴ %
---------------	--------------------	-----------------------

Следва да се има предвид, че от Предприятието за управление дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) са изплатени средства в размер на 2 326 148,02 лв. (1 189 340,60 евро) за изпълнение на проекти с пряк или косвен ефект върху опазване на биологичното разнообразие и Натура 2000, в това число за разработване на планове за управление на резервати, изпълнение на преки консервационни дейности и др.

4. Анализ на управлението и администрирането на НПРД:

С приетия с ПМС № 208 от 27.09.2017 г. и изменен и доп. ДВ., бр. 74 от 20 септември 2019 г. нов Устройствен правилник на МОСВ се въвеждат функциите на Националната структура за управление на НПРД за Натура 2000. В правилника са отразени функциите на дирекция „Национална служба за защита на природата“ като отговорна за осигуряване на цялостния процес на разработване и управление на изпълнението на Национална приоритетна рамка за действие за Натура 2000; координиране участието на всички организации и структури на национално ниво, които са въввлечени и имат отговорности по изпълнението на НПРД; осигуряване на цялостния процес по мониторинг и оценка на изпълнението на НПРД, като предлага и осъществява нейната актуализация; изготвяне насоки и препоръки за планиране на процедури за безвъзмездна финансова помощ, предвиждащи изпълнението на преки природозащитни мерки, към управляващите органи на програмите за финансиране; консултиране управляващите органи на всички финансиращи програми относно съответствието на планираните дейности по различни проекти с целите и приоритетите на НПРД; осигуряване координирането между всички институции и организации, които следва да подават информация за изпълнението на НПРД, като обработва и анализира набраната информация.

За 2022 г. действията по обобщаване на отчетни данни от програми, реализиращи дейности чрез средства от Европейски структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), включени като финансиращи мерки от НПРД, продължават. На база на получената информация е извършен анализ и обобщаване на данните за изпълнение на индикаторите на НПРД за 2022 г. от отговорната структура. В края на 2022 г. са обобщени, анализирани и включени в годишния доклад за напредъка на изпълнението на НПРД 2014-2020 г. всички разплатени от програмите мерки и интервенции със съпътстващите ги резултати. Информацията е допълнена с данни достъпни чрез системата ИСУН,

⁴ Мерките, финансирани от ПРСР 2014-2020 г. надхвърлят планираните към 2014 г. в НПРД 2014-2020 г. индикативни финансови средства.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

както и данни за разходвани средства от националния бюджет за изпълнение на мерки от НПРД, финансирани чрез Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) (тези данни не са включени в докладваните средства, тъй като не са обвързани с мерки в НПРД).

Възнагражденията на служителите от специализираната администрация на Министерство на околната среда и водите, отговорни за управление на НПРД, следва да се възстановяват при изпълнението на Договор № BG05SFOP001-4.006-0002-C01 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за финансиране на проект № BG05SFOP001-4.006-0002 по Оперативна програма „Добро управление”, по процедура BG05SFOP001-4.006 „Хоризонтална подкрепа за ефективното управление на средствата от ЕСИФ“, с наименование „Националната структура за управление на изпълнението на НПРД - НСУИ на НПРД“. Договорът се изпълнява от дирекция НСЗП в МОСВ, като общата численост на служителите, ангажирани в изпълнението му, е 7 служители.

5. Анализ на информационното обезпечаване на реализацията на НПРД:

Съгласно препоръките по одитен доклад № 0300101818 за извършен одит на изпълнението „Ефективност на управлението на мрежата НАТУРА 2000 с цел защита на околната среда и местното население в зоните от мрежата“ за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2018 г. информация за напредъка в изпълнението на НПРД се публикува в Националния доклад за състоянието на околната среда, който се публично достъпен на интернет страницата на Изпълнителната агенция по околна среда. Разработена е и специална секция в Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда, в която се публикува информация за напредъка в изпълнението на НПРД - <http://eea.government.bg/bg/soer/2019/biodiversity-nem/politiki>.

Годишният доклад за отчитане на напредъка по изпълнение на Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 за периода 2014-2020 г. ежегодно се публикува на официалната интернет страница на МОСВ - <https://natura2000.egov.bg/EsriBg.Natura.Public.Web.App/Home/Documents>

след утвърждаване от министъра на околната среда и водите.

В бюджета на МОСВ в програмен формат за 2022 г., разходите, свързани с управлението на мрежата Натура 2000 се планират и отчитат в бюджетна програма 1900.01.04 „Съхраняване, укрепване и възстановяване на екосистеми, местообитания, видове и генетичните им ресурси“. Създадена е аналитична сметка към бюджетната програма, в която се отчитат разходите, свързани с управлението на мрежата НАТУРА 2000.

Министерството на околната среда и водите чрез дирекция НСЗП изпълнява проект „Знания за НАТУРА 2000“ с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г. Общата стойност на проекта е 4 300 000 лв., от които 3 655 000 лв. от Европейския фонд за регионално развитие и 645 000 лв. национално съфинансиране. Проектът стартира през декември 2017 г. и се изпълнява до 14 май 2023 г. Целта му е надграждане, осведомяване и предоставяне на актуална и експертна информация на заинтересованите страни за екологичната мрежа „НАТУРА 2000“, включително и за НПРД. Фокусът е представяне на заинтересованите страни на информация насочена към разработване на планове за управление на защитените зони, включително НРПД за Натура 2000 за периода 2021-2027 г.

6. Анализ на необходимостта от изменения и допълнения на НПРД:

Министерството на околната среда и водите не идентифицира необходимост от изменения и допълнения на НПРД 2014-2020 г. с оглед на това, че е в изпълнение новата Национална рамка за приоритетни действия (НРПД) за НАТУРА 2000 за периода 2021-2027 г.

През 2022 г. НРПД и индикаторната програма към нея са одобрени от службите на Европейската комисия с писмо ref.Ares (2022) 609803-26/01/2022. Стратегическият документ е приет на основание чл. 11, ал. 1, т. 5 от Закона за опазване на околната среда и чл. 115, ал. 1, т. 1 и 4, във връзка с чл. 10, ал. 6 от Закона за биологичното разнообразие и със Заповед № РД-590/05.07.2022 г. на министъра на околната среда и водите. Мерките, включени в НРПД, са в изпълнение на Стратегията за биологичното разнообразие до 2030 г. на ЕС. Те са насочени към подобряване на природозащитния статус на видовете и местообитанията на биогеографско ниво, чрез изпълнение на преки консервационни мерки в защитени зони от мрежата Натура 2000. При определянето на обхвата на мерките е извършен детайлен анализ, както на природозащитното състояние на видове и природни местообитания, в т.ч. птици на биогеографско/национално ниво, така и на състоянието на тези целеви обекти в защитените зони от мрежата НАТУРА 2000. Включени са 74 административни и консервационни мерки за запазване и/или възстановяване на благоприятен природозащитен статус на естествените местообитания и видовете от интерес за България и Европейския съюз, като същевременно взема под внимание икономическите, социалните и културните изисквания, както и регионалните и местните особености. Финансирането на мерките се осигурява от Европейския фонд за регионално развитие/Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за гарантиране на земеделието, Европейския фонд за морско дело и рибарство, Механизма за възстановяване и устойчивост и националния бюджет. Рамката за Натура е публично достъпна на интернет сайта на Информационната система за защитени зони от екологичната мрежа НАТУРА 2000.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

НРПД 2021-2027 г. осигурява приемственост с НПРД 2014-2020 г., включително я надгражда и подобрява по отношение на процеса на събиране, анализ и докладване на данните по отделните индикатори на база на „научените уроци“ и прилагането на системата за „Организация на процеса на отчитане на напредъка по изпълнение на Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 (мониторинг, контрол, допълване и актуализация на НПРД)“, която е утвърдена от министъра на околната среда и водите за периода 2014-2020 г.

7. Изводи, отчетени слабости и грешки, предприети мерки за отстраняване на констатираните слабости и грешки

Основните затруднения свързани с отчитане и докладване на напредъка в изпълнението на НПРД са свързани с индикаторната програма, която не е припозната и включена от съответните финансиращи програми, което затруднява процеса на събиране, анализ и обработка на наличната информация. Поради това в новата НПРД за Натура 2000 са отчетени слабостите и проблемите при събиране и анализ на информацията по индикатори и индикаторната програма е опростена с цел измерване на ефекта от изразходваните средства и приложените мерки върху зоните от мрежата Натура 2000.

Допълнително са идентифицирани сериозни проблеми с прилагането на направление „Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) на мярка 10 „Агроекология и климат“ от Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. В провели се последователни срещи с представители на МЗм, ДФ „Земеделие“ и БАБХ, като с писмо изх. № 04-00-2712/23.11.2020 г. относно базовите изисквания и изисквания за управление на направление „Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм), МОСВ предложи краткосрочни мерки, които биха довели до подобряване на пасищните екосистеми в националните паркове (НП), където се прилага направление „Пасторализъм“. Предложението на МОСВ е отразено частично, което по същество няма да доведе до ограничаване на установеното негативно въздействие от прилагане на мярката върху националните паркове и резерватите в тях, респ. върху защитените зони от мрежата „Натура 2000“. В рамките на последните 3 години (от 01.01.2017 г. до 25.06.2020 г.) парковите администрации на трите национални парка са установили 177 бр. нарушения на режимите и нормите на опазване на националните паркове и резерватите в тях, въведени със Закона за защитените територии и Плановите им за управление, свързани с прилагането на направление „Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)“. Тези нарушения се санкционират само по реда на ЗЗТ и не водят до санкции от страна на ДФ „Земеделие“, тъй като същите не са част от базовите изисквания на направление „Пасторализъм“, които са заложили в Наредба № 7. В първоначалния вариант на Наредбата бяха включени всички изисквания произтичащи от чл. 21 от ЗЗТ като базови изисквания, които в следствие МЗХГ едностранно измени през 2017 г., без това да е съгласувано с МОСВ. Към настоящия момент базовите изисквания са допълнени с част от разпоредбите на чл. 21 и чл. 17 от ЗЗТ.

Допълнително, представители на Националната структура за управление на Националната рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021-2027 г. са включени в състава на тематичната работна група (ТРГ) за разработване на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2021-2027 г. и са представили становище към ТРГ за идентифицираните проблеми, свързани с управлението на тревните местообитания на територията на националните паркове, породени най-вече от големия интерес за пашуване, поради наличното финансово подпомагане. В ТРГ е депозирано възражение за подпомагането на пашата в националните паркове със следните мотиви:

- Направление „Традиционни практики за извършване на паша“ следва да допринася за постигане на Специфична цел 6: Допринасяне за защита на биологичното разнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитанията и ландшафта. Като резултат е необходимо да се посочи индикатор, чрез който да се измерва постигането на целта. В предложения проект на интервенция „Агроекология и климат“ няма посочен индикатор, който да има връзка с направлението. Освен това е необходимо да се вземе предвид и ефекта от прилагането на мярката през предходните 2 програмни периода, както и мерките и условията посочени в Становище по екологична оценка №16-9/2014 г. на ПРСР 2014-2020 г. Съгласно мерките за наблюдение и контрол от Становището по екологична оценка, на всеки 3 години от прилагане на ПРСР 2014-2020 г., дирекция „Развитие на селските райони“ на МЗХГ трябва да изготвя доклади по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда, включително на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия от осъществяването на програмата. При констатирани неблагоприятни последствия върху околната среда и/или човешкото здраве да се предложат и предприемат своевременни мерки за отстраняването им. Докладите се предоставят в МОСВ за одобряване. След направена справка в дирекция ЕО,ОВОС и ПЗ на МОСВ, не бяха намерени данни за внасяни от МЗХГ доклади по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда във връзка със Становище по екологична оценка №16-9/2014 г. на ПРСР 2014-2020 г.

Съгласно Меморандума от 20.05.2016 г. между МЗХГ, МОСВ и ДФ „Земеделие“ за прилагане на направление „Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм), който е изтекъл към май месец 2021 г., Разплащателна агенция има задължение да извършва съвместни проверки с дирекциите на националните паркове. За целия период на прилагане на Меморандума са извършени незначителен брой такива проверки, като за тях не се уведомяват дирекциите на НП и не е търсено съдействие от директорите. Отговорността по прилагането и контрола за направление (Пасторализъм) е вменена на практика изцяло на парковата администрация. Съгласно същия Меморандум, МЗХГ следва да предостави на МОСВ необходимите технически средства за осигуряване изпълнението на ангажиментите по прилагане на направлението. Към настоящия момент такива средства не са предоставяни на МОСВ, респ. ДНП. Независимо от посочените обстоятелства, парковата администрация е изпълнявала поетите ангажименти по изпълнението на Меморандума, въпреки че

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

това не е задължение на дирекциите на НП и същите не са обезпечени с човешки, технически и финансов ресурс. Цитираният Меморандум изтече през м. май на 2021 г. В същото време, през 2018 г. са поети от ДФЗ нови пет годишни ангажименти за прилагане на направлението в НП, без за това да е изискано и получено съгласие от МОСВ. Отново обръщаме внимание, че територията на НП е изключително държавна собственост и нейното управление и стопанисване, съгласно ЗЗТ е възложено единствено на МОСВ. В тази връзка всякакви действия, които не са съгласувани с нас са незаконосъобразни и подлежат на санкциониране. Поемането на пет годишни ангажименти от страна ДФЗ за територия изключително държавна собственост влиза в противоречие със Закона за концесиите. Съгласно ЗЗТ е допустимо издаването на годишно разрешително за паша, без да е обвързано с допълнителен пет годишен ангажимент. Съгласно Наредба №7 минималното количество животни, необходими за сключване на договори с ДФЗ са 50 овце или 10 крави, от справките изготвени от дирекциите на НП става видно, че броят на животните всяка година се увеличава, което води до прекомерно натоварване на пасищните екосистеми в парковете. Само през 2020 г. в НП „Рила“ са пашували – 9 852 говеда, 522 коне и 13607 овце на територия от 17 666,8 ха, ползватели - 257. За НП „Централен Балкан“ – 7 161 говеда, 925 коне и 14 745 овце на площ 15 612,8 ха, ползватели – 239 бр. За НП „Пирин“ - 2844 говеда, 20 коне и 2180 овце на площ 6541,29 ха, 94 ползватели.

Общо за НП 39 820/около 40 000 ха пасища, 19 857/ около 20 000 говеда, 30 537/ около 30 000 овце, 1467/ около 1500 коне, с 590 ползватели.

Друг проблем с прилагането на направлението е зачестилите инциденти с туристи, които са нападени от кучетата съпровождащи стадата. В МОСВ са постъпили, както жалби така и медицински удостоверения за нанесените травми. Наблюдава се трайна тенденция за увеличаване нападенията на мечки върху селскостопанските животни в НП. Съгласно Закона за лова и опазване на дивеча, МОСВ е задължено да изплаща нанесените щети от мечка на собствениците. За периода 2018-2020 г. са констатирани 7 щети за 2018 г. и са изплатени 6 хиляди лева, за 2019 г. са констатирани 12 щети и са изплатени 12 000 лева, а за 2020 г. – 15 щети, като са изплатени 15 000 лева.

Дирекциите на НП не получават съдействие от БАБХ на отправените към тях сигнали за нарушения – нерегламентирано придвижване на животни, извън постоянния животновъден обект, животни без ушни марки или с една такава, или с подменени ушни марки /писмо до БАБХ от НПЦБ/.

В същото време има редица научни публикации, в които се отбелязва, че алпийските и субалпийските пасища са с ниска производителност; има ясни симптоми на прекомерна паша на практически всички места, подходящи за паша; ефектът е силен, доколкото

популациите на някои чувствителни видове са застрашени от изчезване, замърсяване на водата и ерозия. Пашата на говеда не е достатъчно контролирана; животните са концентрирани в много по-високи животински единици на хектар; ясно е, че видимата промяна в растителността в резултат на пренасищане с говеда е придружена от утъпкване, обедняване и интензивно отглеждане от *Rumex alpinus*, *Veratrum lobelianum* и *Verbascum longifolius*. Неконтролираната паша, особено около езерата, води до евтрофикация на водите, нашествие на плевели и / или вторична сукцесия, развитие на вторична дървесна и храстова растителност в пасищата. Основният извод е, че като цяло ефектът от подмярката е по-скоро отрицателен, отколкото положителен и „в това отношение пашата на добитъка трябва да бъде спряна“. Статия на Чавдар Гусев, Росен Цонев, Мариус Димитров, 2016 г. „Бъдещето на подмярка пасторализъм от Агроекологичните плащания в ПРСР: предимства, вреда и предизвикателства“.

В тази връзка, важно е да се отбележи че пашуването е активна мярка и то не следва да бъде категорично забранявано. Атрактивността на направлението, условията за неговото прилагане и ограничаването му само на територията на Националните паркове води до значително натоварване на териториите им. В последните няколко години, няма свободни пасища, които да бъдат предоставени на земеделски стопани. Не са малко и случаите, в които се довеждат животни от животновъдни обекти на значително разстояние от НП. Следва да отбележим, че в проекта на новата Рамка за Натура 2000 за периода 2021-2027 г. националните паркове са с наложено ограничение за паша на овце в обхвата на мярката за опазване на тревните местообитания чрез паша.

8. Заключение:

През 2022 г. всички препоръки по одитен доклад № 0300101818 за извършен одит на изпълнението „Ефективност на управлението на мрежата НАТУРА 2000 с цел защита на околната среда и местното население в зоните от мрежата“ за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2018 г. са изпълнени в частта НПРД.

Следва да се отбележи, че докладване и мониторинг на изпълнението на индикаторната програма на месечна база не дава нова информация, тъй като самите програми не докладват променени стойности. Разумните срокове на докладване и актуализация на база „научените уроци“ през 2021 г. са междинно докладване на 6 месеца и годишно докладване през м. януари на следващата година. Това би дало ясна представа за настъпилите промени и тенденции в изпълнението на стратегическия документ за Натура 2000.

За част от индикаторите за въздействие актуализиране на информацията е възможно след извършване на мониторинг и докладване на резултатите от него. Само така въздействието от приложените мерки върху природните местообитания и видове е възможно да бъде оценено, и то едва в края на проектните дейности, което често е свързано с многогодишни действия от страна на бенефициентите.

ДОКЛАД ЗА ОТЧИТАНЕ НА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НПРД за 2014-2020 г.

Програмите извършват по-няколко нотификации в рамките на действие на документа, които често не са съобразени с мерките и препоръките на НПРД и не отчитат въздействието им върху Натура 2000. Така например горско-екологичните мерки за горите и компенсаторните плащания за гори в Натура 2000, планирани в ПРСР 2014-2020 г. не бяха изпълнени и средствата бяха пренасочени към други мерки, без анализ на въздействието върху зоните от Натура 2000.

В допълнение, пандемията от Covid 19 и войната в Украйна доведе до извънредна ситуация в България и в Европейския съюз. С цел справяне с пандемията оперативните програми разработиха/прехвърлиха финансиране от фондовете на Съюза към нови или подкрепящи мерки. Така значителен финансов ресурс по програмите, вкл. заложен и за НАТУРА 2000, се пренасочи за справяне с пандемията и последствията от войната в Украйна.

Раздел 3: Планиране

5. Индикативен годишен план за изпълнение на НПРД:

Министерството на околната среда и водите не предвижда разработването на нов индикативен годишен план с оглед на това, че е в изпълнение новата Национална рамка за приоритетни действия (НРПД) за НАТУРА 2000 за периода 2021-2027 г.

6. Индикативен финансов план за изпълнение на НПРД:

Министерството на околната среда и водите не предвижда разработването на нов индикативен финансов план с оглед на изпълнението на новата Национална рамка за приоритетни действия за НАТУРА 2000 за периода 2021-2027 г.

7. Предложения за актуализация на НПРД:

Министерството на околната среда и водите не идентифицира необходимост от актуализация на НПРД 2014-2020 г. с оглед на изпълнението на новата Национална рамка за приоритетни действия за Натура 2000 за периода 2021-2027 г.

8. Приложения:

Писма с информация за изпълнението на мерките и индикаторите в НПРД за Натура 2000 2014-2020 г. от УО на финансиращите програми:

Приложение 1: Писмо с вх. № 04-00-2149 от 07.09.2021 г. от Министерство на образованието и науката

Приложение 2: Писмо с изх. № 95-00-4425 от 20.12.2022 г. от дирекция КВЕСМС, МОСВ

Приложение 3: Писмо с вх. № 04-00-3830 от 22.12.2022 г. от Министерство на труда и социална политика

Приложение 4: Писмо с изх. № 95-00-6331 от 23.12.2022 г. от Главна дирекция ОП „Околна среда“, МОСВ

Приложение 5: Писмо с вх. № 04-00-3834 от 30.12.2022 г. от Министерство на иновациите и растежа

Приложение 6: Електронно писмо от 30.12.2022 г. от Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията

Приложение 7: Писмо с вх. № 04-00-3832 от 03.01.2023 г. от Министерство на регионалното развитие и благоустройство

Приложение 8: Писмо с вх. № 04-00-3833 от 09.01.2023 г. от Министерство на земеделието за ПМДР 2014-2020 г.

Приложение 9: Електронно писмо от 11.01.2023 г. от ПУДООС

Приложение 10. Писмо с вх. № 04-00-3833 от 24.01.2023 г. от Министерство на земеделието за ПРСР 2014-2020 г.